

Незадовго до смерті **Олекса Гірник** написав такі слова:

«Я ішов простою дорогою, тернистою. Не зблудив, не схибив. Мій протест — то сама правда, а не мо-сковс-ь-ка бре-хня від по-ча-тку до кі-нця. Мій про-тест — то пережиття, тортури українсько-го народу. Мій протест — то про-ме-те-їзм, то бунт про-ти на-си-лля і по-не-во-ле-ння. Мій протест — то сло-ва Шевченка, а я тільки його учень і виконавець».

В ніч з 21 на 22 січня 1978 року біля могили Шевченка на Чернечій горі у Каневі спалив себе Олекса Гірник. У такий спосіб він висловив протест проти русифікації і на знак 60их роковин проголошення УНР. Він приїхав із Калуша, що на Івано-Франківщині. Він приїхав до Канева останнім київським автобусом. Шлях на гору в три кілометри подолав пішки під посвист холодного зимового вітру. Тричі обійшов довкола пам'ятника, роблячи своєрідне коло пошани по свіжому снігу тому, кого вважав найбільшим авторитетом для себе.

Приблизно о третій годині ночі 21 січня Олекса Гірник дістав із сумки велику купу листівок, „Протест проти російської окупації на Україні! Протест проти русифікації українського народу! Хай живе Самостійна Соборна Українська Держава! Радянська, та не російська! Україна для українців! З приводу 60річчя проголошення самостійності України Центральною Радою 22 січня 1918 р. 22 січня 1978 р. на знак протесту спалився Гірник Олекса з Калуша. Тільки в цей спосіб можна протестувати в Радянському Союзі!”.

Листівки він розкидав довкола себе, їх підхопив вітер, розносячи по всій горі. Після цього облився гасом і підніс запальничку. Полум'я вмить охопило Олексу. Пройшов кілька кроків убік Дніпра, попрощався з ним, й упав обличчям до неба та головою до Шевченка. І душа його злетіла над Тарасовою горою, над Україною...

Він народився 27 березня 1912 року (у момент загибелі йому, отже, було майже 66 років) у селі Богородчани на Івано-Франківщині в селянській українській родині, де глибоко шанували українські національні традиції. Олекса Гірник навчався у польській школі та українській гімназії. У гімназії існували таємні гуртки національне свідомої молоді, працювали товариства „Луг“, „Просвіта“, „Сокіл“, Пласт. Олекса вступив до Пласту. Молодь проводила військовий вишкіл, краєзнавство, тримала тісні зв'язки з селом. Літні богородчанці досі згадують, як гімназист Олекса Гірник привозив заборонену літературу, неписьменним і дітям читав „Кобзаря“ Шевченка. Після закінчення гімназії Олекса пішов працювати в патріотичну організацію „Сокіл“, став одним з чільних провідників місцевої „Просвіти“, вступив до юнацтва ОУН.

Коли Олексу забрали до польського війська, він говорив тільки українською мовою, не терпів жодних національних образ. У 1937 році, був засуджений на п'ять років і три місяці «за зраду ойчизни». Зрада полягала в тому, що не приховував свого українського патріотизму, а один раз сказав спересердя: «Набридла ця польська форма. Із задоволенням поміняв би конфедератку на мазепинку». Його арештували в казармі прилюдно. Покарання довелося відбувати у сумнозвісній львівській тюрмі «Бригідки», в інших в'язницях, у концтаборі Береза Картузька. Звідти у вересні 1939 року, коли почалася польсько-німецька війна, в'язень Гірник утік.

У листопаді того ж року він поїхав до Стрия, аби налагодити зв'язок з тамтешніми підпільниками-націоналістами. Уже коли повертався, на залізничному вокзалі побачив як

енкаведисти ведуть до вагонів і грубо заштовхують до них людей. Як виявилось, то були поляки, котрих вивозили до Сибіру. І тут українець Гірник, який протестував проти дій польської влади щодо його рідного народу і був ув'язнений цією владою, раптом заступається за репресованих поляків.

За свій чисто людський протест отримав вісім років таборів і п'ять років пораження в правах. Ну, як і годилося, приписали зв'язок із агентурою колишньої Речі Посполитої. Нове покарання відбував у таборах на Уралі, де валив ліс, працював у кар'єрах. 1943 року мав можливість вирватися з неволі. Тоді колишніх громадян Польщі, котрі знали польську мову, вербували до прорадянського війська польського. Олексі Гірнику, котрий не лише відмінно знав польську мову, але й закінчив гімназію, пропонували навіть офіцерське звання. Він відмовився. Роки неволі припали саме на час боротьби УПА. Це морально пригнічувало Олексу Гірника, він любив повторювати, що не заздрить ані багатству, ані славі, але заздрить тим хлопцям, що помирають в боях за Україну.

Олекса Гірник за радянських часів так і не зміг здобути вищої освіти. Працював спочатку землекопом на цегельні, але оскільки мав за плечима гімназію і був доволі освіченим, то поставили обліковцем, а згодом став інженером у відділі виробничо-технічної комплектації

До речі, Гірник був не першим українцем, хто здійснив такий подвиг:

За 10 років до нього в Києві таким же самим чином протестували **Василь Макух** - робітник з Дніпропетровська, уродженець с. Карів Сокальського району Львівської області. Боець військової розвідки Української Повстанської Армії з 1944 р. Поранений під час одного з боїв в лютому 1946 р. Засуджений до 10 років концтаборів і 5 років заслання. Після звільнення вимушений був поселитися у Дніпропетровську. Брав участь в українському правозахисному русі 1960-х рр. 5 листопада 1968 р. Василь Макух на знак протесту проти комуністичної тоталітарної системи, колоніального становища України і політики русифікації та агресії СРСР проти Чехословаччини, здійснив акт самоспалення на Хрещатику у Києві. Він облив себе пальним і з гаслами «Геть колонізаторів», «Хай живе вільна Україна» перетворився на живий смолоскип. За два дні Макух помер від опіків у Жовтневій лікарні.

Спробу самоспалення біля Київського університету в березні 1969 р. вчинив 45-річний учитель із Бердянська **Микола Бериславський**, але був урятований. Він розклеїв листівки на захист української мови та мав при собі транспаранти: «Борітеся за законні права української мови» та «Свободу діячам української культури». Київський обласний суд відправив Бериславського на два з половиною роки у мордовські табори.